

Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği “Nafaka Çalıştayı” Düzenledi

03 Temmuz 2019

Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği'nin düzenlediği, Emekli Hakim Av. Eray Karınca ve İstanbul Barosu Avukatlarından Hülya Gülbahar konuşmalarıyla “Nafaka Çalıştayı” 45 avukat ve kadın örgütleri temsilcileri katılımı ile Almira Hotel’de gerçekleştirildi.

Programın açılışını yapan Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği avukatı Aybüke Çakırel bir süredir kamuoyunda devam etmekte olan yoksulluk nafakasının süreli olması hatta kaldırılması tartışması, dikkatle takip ettiklerini ve bu nedenle, ülkemizde yaşayan her kadını yakından ilgilendiren bu konuya ilişkin bir çalıştay düzenlediklerini ve nafaka konusu konunun uzmanları ile tüm yönleriyle tartışmaya karar verdiklerini belirtti. Açılış konuşmasında söz alan Mor Salkım Kadın Dayanışma derneği kurucu ve başkanı Dilek Üzümcüler derneğin konusunda uzman olan avukatlarla çalışmalarının uzun süredir devam ettiği bugün gerçekleşen çalışmaya dair destek veren gönüllü avukat grubuna da teşekkür ettiğini belirtti.

Neden Nafaka çalıştayı düzenlendi?

Öncelikle ifade etmek gerekir ki; nafaka tartışması kamuoyunun önüne nafaka mağdurlarının olduğu iddiası üzerinden getirilmiş, tekil örnekler üzerinden mağduriyetler yasal düzenleme talebinin dayanağı olarak ileri sürülmüştür. Tekil olarak ifade edilen örnekler, birkaç günlük evlilikten kaynaklı ömür boyu nafaka ödemeye yöneliktir. Nafaka dosyalarının ne kadarı bu durumdadır, kaç kişi bu şekilde nafaka ödemekte bilinmemektedir. İleri sürülen mağduriyetlere ilişkin hiçbir bilimsel kriter, araştırma veya veri sunulabilmiş değildir. Bu tür verilerin ve araştırmaların mevcut olmadığı da yetkililer tarafından dile getirilmektedir. Tanımı, sayısı, oranı belirsiz bir mağdur erkekler iddiası üzerinden yasal değişiklik girişimi son derece sakıncalıdır. Kaldı ki sınırlı sayıda mağduriyet olsa bile, her türlü eşitsizlik ve cinsiyetçi politikalar altında yoksulluk ile hayatlarını sürdürmek durumunda kalan ülkemiz kadınlarının yaşamış olduğu tablonun dikkate alınması gereklidir. Nafakanın bu açıdan tartışılması konuyu özünden uzaklaştırmaktadır.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı verilere göre 2018’de 24.708 nafaka davası açılmıştır. Açılan bu davaların 2.411’i yoksulluk nafakası talepli olup 3.155’i ise nafakanın kaldırılması (tüm nafaka türlerini içerir şekilde) taleplidir. Aynı verilere göre, 2018 yılında 28.012 nafakaya ilişkin dava karara bağlanmıştır. Bu kararlardan, 4.705’i davanın kabulü, 13.391’i davanın kısmen kabul kısmen reddi, başka bir deyişle bir takım taleplerin kabulü ile diğer taleplerin reddi, 2.236’sı feragat, başka bir deyişle davadan vazgeçilmesi, 156’sı ise sulh yani uzlaşma ile sonuçlanmıştır. Karara bağlanan bu davaların yalnızca 11.012’si 2018 yılında açılmıştır, 14.317 dosya sayısı ile çoğunluğu ise 2017’de açılmıştır. Görüldüğü üzere nafaka talepli dosyaların çoğunluğu 1 (bir) yıldan uzun sürede karara bağlanmaktadır.

2018 yılında yoksulluk nafakası talepli 2.706 dava karara bağlanmıştır. Bu kararların yalnızca 484 tanesi davanın tam kabulüdür. Çoğunluğu oluşturan 1.009 kararın kısmen kabul kısmen red şeklinde olduğunu görüyoruz ki bu da genel olarak talep edilenden daha düşük nafakaya hükmedildiği sonucuna ulaşmamıza neden oluyor.

Mor Salkım Kadın Dayanışma Merkezine ulaşan kadın sayısı 2018 sonu itibari ile 5508’dir. Danışanlardan 202 kadın geçici nafaka ya başvurdu fakat ilk 3 aydan sonra icra yolunda da olsa nafaka alamadılar. Boşanma süresinin uzamaması için kadınlar bir yıl sonrasında nafakadan vazgeçmektedirler. Yoksulluk nafakasına başvuran 102 kadının boşanamama gerekçesiyle nafakadan vazgeçiyor ya da işe girerek son veriyorlar.

Kadınlar Boşanmak İstedikleri ve Şiddet Hikayelerinden Dolayı Çocuklarını Korumak İçin Nafaka Talebinde Bulunamıyorlar

Adresleri belli olmaması için danışan 1200 kadın nafaka almadı. Çocukların velayetini alabilmek için 3924 kadın nafaka talebinde bulunmadı. Ayrıca kadınlar çalışmaya başlayınca 2 eski koca nafaka talebinde bulundu.

Yoksulluk Nafakası, Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinden Kaynaklanmaktadır

Konuşmacılardan Emekli Hakim Av.Eray Karınca yoksulluk nafakasının kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığına özellikle vurgu yaparak dava örnekleri ve yasal sürece dair bilgiler verdi. Özellikle 'TMK 169.maddesine göre tarafların talebine gerek olmaksızın hakim reysen tedbir nafakasına hükmetmelidir çünkü bu hüküm emredici niteliktedir. Ancak maalesef hakimler bu noktada tersi yönde karar verebilmektedir ve bu bakış açısının değiştirilmesi gerekir. Türk medeni kanununun 176.maddesi ile çeşitli sebeplerle yoksulluk durumu ortadan kalktığından yoksulluk nafakası da kaldırılabilir. Dolayısıyla zaten yoksulluk nafakasının her koşulda süresiz olduğunu iddia edenler bu maddeyi görmezden gelmektedir vurgusunu yaptı.

Av. Eray Karınca; 'Nafakaya karşı yönlendirilen tepkilerde çeşitli gruplar 'nafaka mağduru' olduklarını ifade etmektedir ancak mağdurluk ceza hukukunda bir suç nedeniyle hakları ihlal edilmiş kişileri tanımlar. Hukuki olarak mağdur sıfatının burada kullanılması dahi doğru değildir' dedi. 'Tedbir nafakası insanları özellikle kadınları dava açtığına pişman etmeme maddesidir.' vurgusunu ekledi.

Av. Hülya Gülbahar; 'kadına yönelik şiddetin sadece fiziksel şiddet kısmının üzerinde durulduğu asıl olan ekonomik şiddetin farkına varılması gerektiğini belirtti. Kadın doğduğu andan öldüğü ana kadar erkeklere karşı bir hizmet ve itaat ilişkisi altındadır. Anayasa mahkemesi, yoksulluk nafakasının süresiz olmasına ilişkin yapılan iki iptal başvurusunu reddetmiştir. Dolayısıyla nafakanın süresiz olmasında bir anayasaya aykırılık olmadığını teyit etmiştir. Yasa değişikliğine gerek bulunmadığını, hakim kararıyla da madde hükümlerinin sınırlandırılmasının gerekmediği vurgulanmıştır çünkü Türk medeni kanunu yeterli korumayı öngörmekte ve nafakaya ilişkin nafaka yükümlüsünün mağdur durumuna geçmesini engelleyen hükümler koymuştur'. Ayrıca 'Kamuoyunda nafaka mağduru olduğunu iddia eden kişilerin büyük bir kısmı iştirak nafakası ödemektedir. İştirak nafakası ortak çocuklar için ödenir. Bu kişiler iştirak nafakasını da yoksulluk nafakası gibi süresiz ve kadına verilen bir nafaka gibi lanse edip yanlış bir algı oluşturduklarını' vurguladı.

Konuşmalar sonrasında avukatlarla birlikte çalıştay gerçekleştirildi.

Nafakaya İlişkin Karşılaşılan Sorunlara Dair Çözüm Önerileri Tartışıldı Ve Öneriler:

Nafaka konusunun asıl mağduru kadınlardır. Kadınlar, ihtiyaçları olduğu halde şiddet içeren ilişkilerden bir an önce kurtulabilmek ya da çocukların velayetini alabilmek için birçok durumda nafakadan vazgeçmektedir. Birçok kadın nafakaya ihtiyacı olduğu ve yasal olarak hak kazandığı halde cinsiyetçi yargı pratikleri nedeniyle nafaka bağlanmamaktadır. Nafaka bağlandığı durumlarda ise genellikle 200-300 TL bandında olan miktar yoksulluk sınırına dair yaklaşmayan nafakalara hükmedilmektedir. Birçok kadın bu cüzi miktardaki nafakayı da tahsil edememektedir. Bu nedenle nafaka konusunun gerçek mağduru kadınlardır.

- Kadınların yoksulluğu toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır. Yoksulluk nafakası, kadınları bir cins olarak ekonomik şiddete maruz bırakan toplumsal cinsiyet rollerinin bir sonucudur. Bu nedenle cinsiyet temelli yoksulluk ortadan kaldırılıncaya kadar zorunlu bir kurumdur.

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olan kadın yoksulluğu, bu yoksulluğu giderecek politikalar ve nafakaya dair cinsiyetlendirilmiş istatistikler tutulmalıdır.
- Kayıtlı ekonomiye geçiş yapılmalıdır. Kayıt dışı ekonomi nafaka miktarını düşürmekte ve tahsilini zorlaştırmaktadır. Tedbir alınmalıdır.
- Tahsil edilemeyen nafakalar için cezalar ağırlaştırılmalıdır.
- İştirak ve tedbir nafakası kasten karıştırılmaktadır buna dair yansıtılan mesajlar karşısında dikkatli olunmalıdır. Çocuklar için ödenen iştirak nafakasının çocuğun bakımı kendisine bırakılan anneye veriliyor olması kadının kendisi için nafaka verildiği anlamına gelmez. Adı üzerinde iştirak nafakası çocuğun ihtiyaçları için bağlanmaktadır ve çoğu kez buna dahi yetmemektedir.
- Tedbir nafakasının re'sen gözetilmesi gereklidir.
- Nafaka yükümlüsü sigortasız çalışma ve mallarını üçüncü kişilere devretme yolunu tercih etmektedir. Bu kişilere karşı önleyici ve sorun çözücü tespitler kısa sürede yapılamamaktadır. Muvazalı devirlerde iptal davası açma süresi uzatılmalıdır, iptal davaları hızlı bir şekilde sonuçlandırılmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı olarak hayatları boyunca ev dışında çalıştırılmayan, ev içi emeğe hapsedilen eğitimsiz ve iş tecrübesi olmayan çocuklu kadınlar, birden boşluğa düşerek, 300-500 TL'lik bir nafaka ile geçinmek zorunda kalmaktadırlar.
- Yargılamaların uzun sürmesi bir diğer sorundur. Maddi geliri ve düzenli bir işi olmayan nafaka alacaklısı kadınlar, bazen 3-5 yılı bulan yargılama süresince düşük bir nafaka ile geçinmeye çalışmaktadırlar.
- Polis tutanaklarının gelişi güzel tutulması, bilgi eksiklerinin olması, sosyal ekonomik araştırmaların yeterli olmaması, birçok durumda tarafların kendi beyanlarından ibaret olması kadınlar için hak kaybına yol açmaktadır. Polisler için, maddi gerçeğe ulaşmayı sağlayacak araştırma kılavuzları hazırlanmalı, tutanak tutmalarına dair bir eğitim verilmelidir.
- 'Tedbir nafakası' hakim tarafından talep olmasa bile otomatik olarak kendiliğinden ve acilen bağlanması gereken bir nafakadır. Dava sonunda bağlanacak olan yoksulluk nafakası ile bir ilgisi yoktur. Uygulamada maalesef hakimler tarafından yoksulluk nafakası verilecekmiş gibi yargılama yapılmaktadır, birçok durumda aylarca beklenen sosyo-ekonomik durum araştırmasından sonra bağlanmaktadır.
- Nafaka ödendiğinde icra masrafı talep edilmektedir bunun kaldırılması gereklidir.
- Cezaevinde olan kişiler nafakadan sorumlu tutulmamaktadır, ancak harçlık kayıt defterleri ile nafaka verebilirler veya nafaka sorumlusu tutuklu/mahkumlar için ayrı bir düzenleme yapılabilir veya vasisi sorumlu tutulabilir.
- Birikmiş nafaka borcu adi borç haline gelmemelidir.
- Şahsen tebligat yapılmadan tazyik hapsinin uygulanmaması sıkıntı oluşturmaktadır, nafaka sorumlusu kişiler kayıt bırakmadıkları için tebligat yapılamamakta ve dolayısıyla tazyik hapsi uygulanamamaktadır.

Kaynak: <https://www.sivilsayfalar.org/2019/07/03/mor-salkim-kadin-dayanisma-dernegi-nafaka-calistayi-duzenledi/>